

מושגים ביהדות

חודש אלול וחגי תשרי

1. חודש אלול

א. סליחות, חודש הרחמים והסליחות

סליחות - פרקי תפילה מיוחדים בהם המתפלל מבקש **סליחה** מהקב"ה על חטאיו. נהוג לומר סליחות בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה (ראה להלן), כי הם ימי רצון מיוחדים לחשבון נפש ולחזרה בתשובה. דבר זה נקבע לאחר שמשה רבנו עלה בראש חודש אלול, בפעם השלישית, להר סיני כדי לקבל את הלוחות השניים, וירד כעבור 40 יום, ביום הכיפורים - בו סלח הקב"ה לעם ישראל על חטא העגל. מאז אלו ימים שיש בהם סגולה לחזרה בתשובה. מכאן השם של חודש אלול: **חודש הרחמים והסליחות**. בני עדות המזרח מתחילים לומר סליחות מליל ב' באלול. בני אשכנז מתחילים בכך במוצאי השבת האחרונה שלפני ראש השנה, ואם החג חל ביום ב' או ג', מתחילים לאומן במוצאי השבת הקודמת, כדי שיהיו לפחות 4 ימים לפשפש במעשים, כמו 4 ימים לבדיקת מומי הקורבן. כדי לעורר לתשובה, בני אשכנז נוהגים, כתקנת חז"ל, לתקוע בשופר מא' באלול ועד יום לפני ערב ראש השנה בסוף תפילת שחרית, כפי שתקעו בשופר במחנה ישראל בראש חודש אלול, כאשר משה רבנו עלה להר סיני (כנזכר לעיל), כדי שלא יטעו שוב כמו בחטא העגל. בני עדות המזרח תוקעים בשופר בעת אמירת הסליחות.

ב. לדוד ה' אורי וישעי

פרק כ"ז בתהילים הנפתח במילים אלו. נהוג לומר פרק זה מא' באלול עד הושענא רבה, בתפילת שחרית ובמנחה (ויש הנוהגים בתפילת ערבית), וזאת, על פי דרשת חז"ל (שוחר טוב, שם): **"אורי" - בראש השנה, "וישעי" - ביום הכיפורים. ורמז נוסף: "כי יצפנני בסכה" - בחג הסוכות.**

ג. י"ג מידות

13 מידות של רחמים של הקב"ה בהן הוא מנהיג את עולמו. הקב"ה לימד אותן את משה רבנו, לאחר שמשה ביקש ממנו לסלוח לעם ישראל על חטא העגל (שמות ל"ד, ו'-ט'), כדי שידע כיצד להתפלל ולבקש רחמים בעתיד. נהוג לאומן בעת אמירת סליחות ובתפילות ביום

הכיפורים.

ד. לא אד"ו ראש

עורכי הלוח העברי קבעו מראש, שהיום הראשון של **ראש השנה**, לעולם לא יחול בימים א', ד', ו' בשבוע. וזאת, כדי שיום הכיפורים לא יחול סמוך לשבת, אז יהיו שני ימי שבתון רצופים האסורים בכל מלאכה; ושיום הושענא רבה לא יחול בשבת, אז מנהג חיבוט ערבה שתקנו הנביאים יתבטל.

ה. התרת נדרים

בני אשכנז נוהגים בערב ראש השנה (או בערב יום הכיפורים), לאחר תפילת שחרית, **להתיר נדרים** שכל אחד שכח ולא קיים, כדי להינצל מהעונן החמור של אי קיום נדרים. מבקש ההתרה עומד ומבקש בקשה מיוחדת בפני 3 אנשים, הנחשבים כבית דין, והם מבטלים לו אותם למפרע. בני עדות המזרח נוהגים לעשות התרת נדרים גם בי"ט באב - 40 יום לפני ראש השנה, בערב ראש חודש אלול - 40 יום לפני יום הכיפורים, ובערב יום הכיפורים. כל הקהל עומד בפני שלושה או עשרה אנשים, לאחר שהחזן מקריא נוסח מיוחד, הם מתירים לכולם את נדריהם.

2. ראש השנה

א. אחות קטנה, פיוט, מחזור, תכלה שנה וקללותיה, תכל שנה וברכותיה

פיוט – שיר קודש, בו פותחים בני עדות המזרח את תפילת ערבית של ראש השנה, כנדפס **במחזור** – ספר תפילה המיוחד לחגים. הפיוט, שחובר ע"י המקובל הרב אברהם חזן גירונדי, מתאר את מצבה השפל של כנסת ישראל בגלות וכיסופיה לגאולה בימי הדין והרחמים. כל בית מסתיים במילים: **"תכלה שנה וקללותיה"**, והבית האחרון מסתיים במילים: **"תחל שנה וברכותיה"**.

ב. סימנים, תפוח בדבש, יהי רצון

מאכלים הנאכלים בתחילת הסעודה בליל יום א' של ראש השנה, כאשר בשמם יש **סימן טוב** לשנה החדשה (כגון: טבילת **תפוח בדבש**, כסימן לשנה טובה **ומתוקה**), **וסימן רע** לשונאי ישראל. על כל מאכל אומרים **"יהי רצון"** – בקשה מיוחדת לפי שם המאכל כנ"ל.

ג. עת שערי רצון להיפתח, פיוט העקידה

פיוט הנפתח במילים אלו, הנושא המרכזי שלו הוא עקידת יצחק, לכן הוא נקרא גם: **'פיוט העקידה'**. בקהילות בני עדות המזרח נהוג שהשליח ציבור אומר אותו לפני התקיעות בשופר. את הפיוט הזה חיבר הרב יהודה שמואל עבאס שחי בפאס שבמרוקו.

ד. תקיעות רשות מצווה מיושב ומעומד, יום תרועה והזכרון, תשר"ת, מאה קולות, תקיעה גדולה

תקיעות רשות - מא' באלול בני אשכנז נוהגים לתקוע בשופר בסוף תפילת שחרית, כדי לעורר את המתפללים לחזור בתשובה (ראה לעיל – חודש הסליחות והרחמים). תוקעים **תשר"ת - תקיעה, שברים-תרועה, תקיעה.** כדי להבדיל בין תקיעות אלו שהן **רשות**, לתקיעות **מצווה** שחובה מהתורה לתקוע בראש השנה, לא תוקעים בשופר בערב ראש השנה.

תקיעות מצווה - תקיעות שתוקעים בשופר בראש השנה כפי שציוותה התורה, לכן חג זה נקרא: יום תרועה (במדבר כ"ט, א'). שם נוסף לחג: **יום הזיכרון - כי בו עם ישראל נזכר לפני הקב"ה בזכות תקיעה בשופר העשוי מקרן של אייל, המזכיר את זכותו הגדולה של יצחק אבינו שלא התנגד לעלות לעקידה, ואת האייל שאביו הקריב על המזבח במקומו.** נהוג שהרב **מקריא ל'בעל התוקע' את סדר התקיעות.** נהוג לתקוע בסכ"ה **מאה קולות או מאה ואחד קולות.** התקיעה בסוף 'תקיעות דמיושב' ובסוף כל התקיעות, שהיא הארוכה מכל התקיעות, נקראת: **תקיעה גדולה.**

תקיעות דמיושב - התקיעות שלפני תפילת מוסף בראש השנה, בהן מותר לשבת (אך נהוג לעמוד).

תקיעות דמעומד - התקיעות שתוקעים בתוך תפילת מוסף, שיש לעמוד בהן.

ה. מלכויות, זיכרונות, שופרות, קדושת היום, יום הזיכרון

שלוש ברכות המהוות את החלק המרכזי בתפילת העמידה במוסף של ראש השנה: **מלכויות - מתארת את מלכות ה' בעולם, זיכרונות - עוסקת בידיעת ה' והשגחתו על העולם, כיצד הוא זוכר את כל ברואיו ומעשיהם, ובהתאם נותן להם את שכרם (מכאן שם החג: יום הזיכרון), שופרות - מתארת את התגלות ה' בקול שופר בהר סיני. כל ברכה כוללת 10 פסוקים המתאימים לנושא המרכזי שלה [3 פסוקים מהתורה, 3 מהכתובים (תהלים), 3 מהנביאים ו-1 מהתורה].** לעומת שבת וחג בהם יש 7 ברכות בתפילת העמידה, בתפילה זו יש 9 ברכות (ברכת 'מלכויות' כוללת גם את ברכת '**קדושת היום**' – הברכה הרביעית בתפילת העמידה, המסתיימת בציון קדושת החג ושמו).

ו. ונתנה תוקף

פיוט הנפתח במילים אלו, הוא נאמר בחרדת קודש כי הוא מתאר את יום הדין בשמים. בני אשכנז אומרים אותו בראש השנה וביום הכיפורים בתפילת מוסף לפני 'קדושה', ויש מבני עדות המזרח האומרים אותו לפני תפילת מוסף. על פי המסורת חיברו רבי אמנון ממגנצא לאחר שנדרש להמיר את דתו.

ז. תשליך

תפילה מיוחדת למחילת עוונות, הנאמרת ליד מקור של מים (רצוי עם דגים), לאחר תפילת מנחה של יום א' של ראש השנה. היא נקראת על שם הבקשה הנאמרת בה: **"ותשליך** במצלות ים כל חטאותם" (מיכה ז', י"ט). נהוג בעת אמירת פסוק זה לנער את כיסי הבגד כביטוי **להשלכת החטאים** והרצון להיות נקיים מכל חטא.

3. עשרת ימי תשובה

א. בין כסה לעשור, עשרת ימי תשובה, המלך הקדוש, המלך המשפט

בין כסה לעשור - הימים שבין ראש השנה - עליו נאמר: "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו" (תהילים פ"א, ד'), בו הירח עדיין **מכוסה** ולא נראה, ליום הכיפורים - החל **בעשור** (י') בחודש תשרי, ככתוב: **"אך בעשור** לחדש השביעי הזה יום כיפורים הוא" (ויקרא כ"ג, כ"ז). עשרה ימים האלו נקראים גם: **עשרת ימי תשובה**, כי מרבית בהם באמירת סליחות ובעשיית תשובה ומעשים טובים. בימים אלו הקב"ה קרוב לברואיו ומקבל ביתר קלות את תשובתם. נהוג בימים אלו לשנות או להוסיף בתפילת העמידה את הקטעים הבאים: "זכרנו לחיים", "מי כמוך", **"המלך** (במקום - 'האל') **הקדוש**", **"המלך** (במקום - 'מלך אוהב צדקה ו) **המשפט**", "וכתוב לחיים", "בספר חיים".

ב. הימים הנוראים, יום הדין, קיטל

ימי הדין המטילים **מורא ופחד** על האדם הנמצא בפני גזר הדין של הקב"ה על מעשיו הרעים. ימים אלו מתחילים **בראש השנה** - בו הקב"ה דן את כל ברואי עולם, (לכן חג זה נקרא גם: **יום הדין**). הם מסתיימים **ביום הכיפורים** - יום סליחה וכפרה, בו הקב"ה **חותם את הדין**. בני אשכנז נוהגים ללבוש ביום הכיפורים (ויש הנוהגים בכך גם בראש השנה) בגד עליון לבן הנקרא: **קיטל**, סמל לזיכוך, הטהרות, כפרה **והלבנת** העוונות.

ג. צום גדליה

תענית ציבור החלה בג' בתשרי - היום בו נרצח **גדליה** בן אחיקם, המנהיג של היהודים שנשארו בארץ-ישראל לאחר חורבן בית המקדש הראשון וגלות בבל (ירמיהו מ"א). יש הסוברים שגדליה נרצח בא' בתשרי, אך הואיל ויום זה הוא יום א' של ראש השנה, לכן הצום נדחה לג' בתשרי.

ד. שבת תשובה, שבת שובה

השבת שבתוך 'עשרת ימי תשובה'. היא נקראת גם **שבת שובה**, על שם המילה הפותחת את ההפטרה שקוראים בה: "**שובה** ישראל עד ה' אלהיך" (הושע י"ד, ב'). בשבת זו נהוג שהרב דורש בענייני תשובה והימים הנוראים.

ה. אבינו מלכנו

תפילה הבנויה מתחינות קצרות לסליחה ולישועה המתחילות במילים אלו. הראשון שאמרה היה רבי עקיבא, בעת עצירת גשמים (תענית כ"ה, ב'), ובמרוצת הדורות נוספו בה עוד בקשות. תפילה זו נאמרת בראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים ובתענית ציבור.

ו. כפרות

יש הנוהגים לשחוט בעשרת ימי תשובה, תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה, לאחר שסובבו אותם 3 פעמים סביב הראש, תוך אמירת: "זה חליפתי, זה תמורת, זה **כפרתי** וכו'" 3 פעמים. יש הנוהגים לעשות זאת בכסף או בדגים, הניתנים לעניים. היו שיצאו נגד מנהג זה בטענה שהוא דומה למנהג הגויים. מעשה סמלי זה אינו מהווה תחליף לחזרה בתשובה באופן מעשי.

ז. וידוי, אשמנו בגדנו, על חטא שחטאנו

כל חוטא השב מחטאו, מצווה עליו להתוודות ולהודות על כך לפני הקב"ה (במדבר ה', ז'), וזה אחד מעיקרי התשובה. כיום נהוג לומר וידוי בסדר ה-א"ב, '**אשמנו**', '**בגדנו**' וכו', לאחר תפילת שמונה עשרה של שחרית (ומנחה), בסליחות, ובתפילות יום הכיפורים. ביום זה אומרים גם סדר וידוי, בו מפרטים חטאים שונים לפי סדר הא"ב, כל משפט נפתח במילים: '**על חטא שחטאנו**'.

4. יום הכיפורים

א. סעודה מפסקת

הסעודה האחרונה הנאכלת לפני תחילת הצום בערב יום הכיפורים. נהוג לאכול בה מאכלים מיוחדים. מצווה לאכול סעודה זו, וזה נחשב לאוכל אותה כאילו הוא צם יומיים – גם ביום התשיעי (ט') בתשרי וגם ביום העשירי (י') בתשרי (ברכות ח, ב).

ב. ברכת הבנים

ברכה שההורים מברכים את ילדיהם לפני ההליכה לבית הכנסת בערב יום הכיפורים, כדי לעוררם שילכו בדרך טובים. וטוב שהילדים יבקשו מחילה מהוריהם.

ג. תפילה זכה, לך אלי תשוקתי

תפילה מיוחדת של חשבון נפש, חרטה ווידוי, הנאמרת על פי מנהג בני אשכנז בערב יום הכיפורים לפני תפילת 'כל נדרי' (ראה להלן). תפילה זו **מזככת** את הלב, ומכשירה את המתפלל לקבל את יום הכיפורים בקדושה, בטהרה ובמחילת עוונות. תפילה זו נדפסה ע"י הרב אברהם דנציג, מוילנא שבליטא, בספרו 'חיי אדם'. בני עדות המזרח נוהגים בזמן זה לומר את הפיוט '**לך אלי תשוקתי**', בו יש וידוי ו**השתוקקות** לעבודת ה' ודבקות בו, חיברו רבי אברהם אבן עזרא.

ד. כל נדרי

תפילה מיוחדת הנאמרת, במנגינה מיוחדת, 3 פעמים, בערב יום הכיפורים לפני שקיעת החמה. הש"ץ האומר תפילה זו, מצהיר על ביטול הנדרים והשבועות של השנה שעברה שלא קוימו (וכן את הנדרים שיינדרו בשנה החדשה). שניים מחשובי הקהל עומדים מימינו ומשמאלו ובידיהם ספרי תורה, יחד הם כבית דין המתיר את הנדרים ולהתפלל תפילה זו עם העבריינים.

ה. סדר העבודה, כריעה

סדר עבודת הכהן הגדול בבית המקדש ביום הכיפורים (ויקרא ט"ז). עבודה זו מתוארת בפירוט בחזרת הש"ץ בתפילת מוסף של יום הכיפורים (יש לה מספר נוסחים). נהוג **לכרוע** על הרצפה מספר פעמים בתפילה זו, כפי שכרעו אלו ששמעו את הכהן הגדול אומר את שם ה' המפורש בעבודתו זו.

ו. מפטיר יונה

העולה השלישי לתורה בתפילת מנחה של יום הכיפורים, קורא כהפטרה את ספר יונה העוסק בחזרה בתשובה.

ז. תפילת נעילה, חתמנו

תפילה המסיימת את תפילות יום הכיפורים. היא נקראת כך כי: א. בשעה זו **ננעלו** שערי ההיכל בבית המקדש. ב. שערי שמים **ננעלים** אז, והקב"ה חותם את גזר הדין של כל אחד. בתפילת העמידה וב"אבינו מלכנו" אומרים '**חתמנו**' במקום 'כתבנו'. בסיומה של תפילה זו תוקעים בשופר.

5. סוכות

א. חג האסיף, תשבו כעין תדורו, דירת ארעי, תעשה ולא מן העשוי, סכך, חממה מרובה מצילתה
חג האסיף - בסוף העונה החקלאית עובד האדמה אוסף את היבול משדותיו לביתו. כדי שהוא לא יתגאה בהצלחתו, צייתה עליו התורה לצאת מביתו ולשבת בסוכה 7 ימים (ויקרא כ"ג, ל"ט-מ"ב).
תשבו כעין תדורו - על האדם להרגיש בסוכה כבדירת ארעי (זמנית), אך עליו לשבת ולהתנהג בה כאילו הוא נמצא בדירתו הקבועה (סוכה כח, ב). חובה עליו לדעת שהקב"ה משגיח עליו גם בסוכה פשוטה זו, כמו שהוא השגיח על אבותינו שישבו בסוכות במדבר לאחר יציאת מצרים (שם, מ"ג).
תעשה ולא מן העשוי - כתוב בתורה: "חג הסוכה תעשה לך" (דברים ט"ז, י"ג), למדו מכאן חז"ל (סוכה טו, א), שעל האדם לעשות במו ידיו את הסכך - הכיסוי מעל הסוכה. לכן, סכך המחובר לקרקע (כגון: ענפים של גפן שהושכבו על הסוכה), פסול כי הוא נעשה מאליו. חממה מרובה מצילתה - אם השמש החודרת דרך הסכך בשעות הצהריים מרובה מהצל שבסוכה, הסכך פסול.

ב. דופן עקומה

סוכה המכוסה בצידה, מהדופן ועד רוחב של 4 אמות (כ- 2 מטר) בסכך פסול - מחשיבים סכך זה כהמשך דופן הסוכה (כאילו היא התעקמה), לכן סוכה זו כשרה (אך אין לשבת תחת סכך זה).

ג. אושפיזין

7 אורחים מאבות האומה, שלפי המסורת באים לבקר בסוכה בכל 7 ימי חג הסוכות. נהוג להזמין לסוכה בכל יום אורח אחד. האושפיזין הם: אברהם, יצחק, יעקב, יוסף, משה, אהרן ודוד (יש הנוהגים להזכיר את יוסף אחרי אהרן).

ד. ארבעת המינים, נטילת לולב, משולשים, נענועים

ביום הראשון של חג הסוכות מצווה מהתורה (ויקרא כ"ג, מ'), ליטול ארבעה מינים של צמחים הגדלים על המים. רבן יוחנן בן זכאי תיקן לאחר חורבן בית המקדש השני, לנהוג בכך בכל ימי החג (מלבד בשבת), כזכר למקדש (בו נטלו לולב 7 ימים). ארבעת המינים הם: אתרוג, לולב, הדס וערבה. בני אשכנז נוהגים לאגוד עם הלולב 3 הדסים (בעלי עלים משולשים הגדלים בשורה אחת) מימין ו-2 ערבות משמאלו. בני עדות המזרח נוהגים לאגוד הדס מימין באמצע ומשמאל ללולב, וערבה מימין ומשמאל לו. הברכה עליהם היא: "על נטילת לולב", כי הוא הגבוה מכולם ובו מאוגדים עוד שני מינים. לאחר הברכה מנענעים בהם לארבע רוחות השמים וכלפי מעלה ומטה, כביטוי על היות הקב"ה מצוי כמלך בכל העולם. אוחרים ביד את ארבעת המינים גם בעת אמירת ההלל, ואף מנענעים בהם מספר פעמים, ובעת ההקפה סביב הבימה בעת אמירת ההושענות (ראה להלן - הושענות).

ה. נסוך המים

על פי הלכה למשה מסיני, בשבעת ימי חג הסוכות, בעת הקרבת קורבן התמיד של שחר, על הכהן לנסך (לשפוך) מים לתוך חור הנמצא בקרן הדרומית-מערבית שבראש המזבח, בנוסף לנסוך היין שנהוג בכל יום. דבר זה נעשה דווקא בחג הסוכות, כי בחג זה נידונים על המים ובו מתפללים שיתברכו גשמי השנה כולה (ראה להלן - **שמחת בית השואבה**).

ו. שמחת בית השואבה

שמחה גדולה, בנגינה ובריקודים, שהיתה נהוגה בבית המקדש בכל לילה של חול המועד סוכות. השתתפו בה גדולי ישראל, עליה נאמר: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה - לא ראה שמחה מימיו" (סוכה נא, ב). עם עלות השחר יצאה תהלכה מבית המקדש דרך הר הבית דרומה למעין השילוח, שם **שאב** הכהן מים בצלוחית זהב, כדי לנסכם על ראש המזבח (ראה לעיל - **נסוך המים**). כיום נהוג לעשות זכר לכך בימי חול המועד בערב, בשמחה, ריקודים עם תזמורת, ובאמירת 15 שירי המעלות (תהלים ק"כ-קל"ד).

ז. מגילת קהלת

ספר מהתנ"ך (מה'כתובים'), שכתב שלמה המלך, נהוג לקרוא אותו בשבת חול המועד סוכות.

6. הושענא רבה, שמיני עצרת ושמחת תורה

א. הושענות.

1. פיוטי תפילה, שבח ובקשות לקב"ה, לפי סדר ה-א"ב, הפותחים במילים "**הושע נא**". נהוג לומר אותם בכל יום של חג הסוכות לאחר אמירת ההלל, ויש הנוהגים לאחר תפילת מוסף, בעת הקפת הבימה עם ארבעת המינים (בשבת לא מקיפים), כזכר להקפת המזבח בבית המקדש עם ארבעת המינים.
2. 5 ערבות הקשורות יחד שנהוג להביא לבית הכנסת לתפילה בבוקר בהושענא רבה (ראה להלן).

ב. הושענא רבה, תיקון ליל הושענא רבה, ליל החותם, גמר חיתום הדין, חיבוט ערבה
הושענא רבה - כ"א בתשרי, היום השביעי של חג הסוכות, בו בתפילת שחרית מקיפים את בימת בית הכנסת שבע פעמים **ומרבים** לומר **הושענות** (ראה לעיל). בערב נהוג לומר את **תיקון ליל הושענא רבה**, המכיל קטעים מהתורה, מהמשנה ומהזוהר. יש הנוהגים לקרוא בערב זה את כל ספר דברים ותהלים (שחיבר דוד המלך, שזהו יום האושפיזין שלו). **ליל החותם** – ליל הושענא רבה הוא **גמר חיתום הדין** של האדם, לגבי עתידו בשנה הבאה, שהחל בראש השנה, לכן מרבים בתפילה והוא דומה במעט ליום הכיפורים. **חיבוט ערבה** – אחרוני הנביאים הנהיגו לקחת ערבה ביום זה. לאחר סיום אמירת הפיוטים המיוחדים ליום

זה בתפילת שחרית, חובטים ב-5 ערבות הקשורות יחד 5 פעמים על הקרקע. בני עדות המזרח נוהגים לחבוט לאחר תפילת מוסף.

ג. שמיני עצרת, רגל בפני עצמו

שמיני עצרת - היום **השמיני** לאחר 7 הימים של חג הסוכות. הוא נחשב **כרגל** (חג) **בפני עצמו** (במדבר כ"ט, ל"ה), כלומר: אין מקיימים בו את דיני ומנהגי חג הסוכות, אלא רק **נעצרים** מעשיית מלאכות האסורות ביום טוב, לכן מברכים בו ברכת 'שהחיינו' בקידוש בליל החג, ועוד. יש כאן **עצירה** ליום אחד נוסף, המבטאת את הקשר המיוחד של הקב"ה לעם ישראל.

ד. שמחת תורה, הקפות, הקפות שניות

בארץ-ישראל שמיני עצרת הוא גם יום שמחת תורה, בו מסיימים את הקריאה בתורה בסוף חומש דברים. נהוג ביום זה להוציא את כל ספרי התורה מארון הקודש, לרקוד ולשמוח איתם, בערב ובבוקר, תוך קיום 7 **הקפות** לפחות סביב בימת בית הכנסת. בבוקר לאחר ההקפות, כל המתפללים עולים לתורה לקריאה בפרשה 'וזאת הברכה'. יש הנוהגים לקיים **הקפות שניות** במוצאי החג, עם תזמורת וריקודים, בבתי הכנסת או ברחובה של עיר.

ה. חתן כל הנערים, חתן מעונה, חתן תורה, חתן בראשית

חתן כל הנערים – העולה לתורה יחד עם כל הילדים מתחת לגיל בר-מצווה, הם מברכים יחד את ברכות התורה כאשר טלית פרוסה מעל ראשיהם.

חתן מעונה - בקהילות בני עדות המזרח מכנים בתואר זה את העולה לתורה בקטע המתחיל מהפסוק: "**מעונה** אלהי קדם" (דברים ל"ג, כ"ז) עד "על במותימו תדרך" (שם, כ"ט).

חתן תורה - העולה לתורה לסיום הקריאה בתורה של השנה כולה, בסוף חומש דברים. בני עדות המזרח נוהגים לקרוא לו את כל פרשת 'וזאת הברכה'. במקור הוא נקרא: **חתם** (מסיים) תורה. בקהילות רבות נהוג לכבד בחתן תורה את רב הקהילה או אדם מכובד אחר.

חתן בראשית - העולה לתורה בספר התורה השני, בו קוראים בתחילת ספר **בראשית**.

ו. תפילת הגשם, משיב הרוח ומוריד הגשם, גבורות גשמים, תקון הגשם

פיוט מיוחד, הנאמר לפני תפילת מוסף בשמיני עצרת, בו מבקשים על ירידת גשמי ברכה. מתפילה זו מתחילים **להזכיר** ולומר: '**משיב הרוח ומוריד הגשם**' בברכת "מחיה המתים" שבתפילת העמידה. **גבורת גשמים** – אמירה זו היא החשובה ביותר מבין שבחיו **וגבורותיו** של הקב"ה הנזכרות בברכה זו. אומרים בקשה זו עד תפילת שחרית של יום טוב ראשון של פסח. בני עדות המזרח נוהגים לומר בתפילת מוסף את **תקון הגשם**, הכולל ארבעה פיוטים ובקשות לגשם.

ז. אסרו חג

היום שלאחר 3 הרגלים, סוכות, פסח ושבועות, בו הקריבו את קורבנות היחיד שלא הספיקו להקריב בחג, נקרא כך ע"פ הפסוק: "**אסרו חג** בעבותים עד קרנות המזבח" (תהילים קי"ח, כ"ז).

ערך: שמואל כ"ץ רב בית הספר ממ"ד תורני לבנות הר-נוף ות"ת ממ"ד 'נחלה' הר-נוף; אולפנת חורב, ירושלים